

UZBEKISTAN ANTI-CORRUPTION DIGEST

KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISH

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AXBOROT-TAHLILY PLATFORMALARNI JORIY ETISH KORRUPSIYAGA OID HUQUQBUZARLIKLARNI OLDINI OLISHNING MUHIM VOSITASI SIFATIDA

Bahodir ISMOILOV*

* yu.f.d., professor
O'zbekiston
Respublikasi Bosh
prokuraturasi
Akademiyasi
Korrupsiyaga qarshi
kurashish ilmiy-ta'lim
markazi boshlig'i

Annotatsiya: Davlat boshqaruvi jarayonida axborot kommunikatsiya texnologiyalarini samarali joriy etishning asosiy ma'muriy jarayonlarni depersonalizatsiya va standartlashtirishga imkon berishi, korrupsiyaga oid jinoyatlar sodir etilishining oldini olishi, davlat xizmatlari sifatini oshirish va fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonch darajasini oshirishga yordam bergan asosiy jihatlari xususida fikr yuritilgan.

Yuborilgan: 2022-yil 31-may

Qabul qilingan: 2022-yil 11-iyun

Nashr qilingan sana: 2022-yil 25-iyul

Copyright © 2022 O'zbekiston Respublikasi Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi. Bu asar Creative Commons «Attribution» («Atributatsiya») 4.0 shartlari asosida tarqatilgan.

IQTIBOS KELTIRISH TARTIBI:

Ismoilov, B. 2022. O'zbekiston respublikasida axborot-tahliliy platformalarni joriy etish korrupsiyaga oid huquqbuzarliklarni oldini olishning muhim vositasi sifatida. Uzbekistan Anti-Corruption Digest. 2, 2 (iyul 2022), 23–25. DOI: <https://doi.org/10.47689/uacd-2181-3345--vol2-iss2-pp17-21>

Sanoat inqilobining to'rtinchi to'liqini yoki "Sanoat 4.0" sifatida tavsiflangan Internet va AKTlarining inson hayotining barcha sohalariga faol kirib borishi ularning davlatning asosiy muammolarini hal qilishda faol foydalanishiga (davlat boshqaruvi sifatini oshirish, davlat organlarining ochiqligini ta'minlash, sanoat inqilobining to'rtinchi to'liqini yoki "Sanoat 4.0"). qaror qabul qilishda inson omilini kamaytirish, mansabdor shaxslarning xatti-harakatlari ustidan jamoatchilik nazoratini kuchaytirish va boshqalar.) shu jumladan korrupsiyaga qarshi kurash sohasida yordam berdi.

Shuni ta'kidlash kerakki, O'zbekistonda davlat boshqaruvini optimallashtirishning muhim jihati bu davlat xizmatlarini o'zgartiradigan va shu bilan davlat sektorining sifati va samaradorligini oshiradigan, boshqaruv jarayonlarining ochiqligi va shaffofligini ta'minlaydigan, fuqarolarning davlat organlariga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydigan, korrupsiyaga oid huquqbuzarliklarning samarali oshkor etilishiga yordam beradigan raqamlashtirish, jamiyatda korrupsiyaga murosasizlik muhitini shakllantirish va boshqalar. 2017-yil 3-yanvardagi "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi qonunida korrupsiyaga qarshi kurashish sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari sifatida: aholining huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini yuksaltirish, jamiyatda korrupsiyaga nisbatan murosasiz munosabatni shakllantirish belgilangan. Shuningdek, davlat va jamiyat hayotining barcha sohalarida korrupsiyaning oldini olish, shuningdek korrupsiyaga oid huquqbuzarliklarni

o'z vaqtida aniqlash, ularga barham berish, ularning oqibatlarini, sabablari va shart-sharoitlarini bartaraf etish, korrupsiyaga oid huquqbuzarliklar uchun javobgarlikning muqarrarligi prinsipini ta'minlash chora-tadbirlarini amalga oshirish belgilandi.

Korrupsiyaga qarshi kurash sohasida zamonaviy AKT va tegishli axborot-tahliliy platformalardan foydalanmasdan turib belgilangan vazifalarni amalga oshirish mumkin emas. 2017-yilda yagona Interaktiv Davlat xizmatlari portalining yangi versiyasi faoliyat boshladi (my.gov.uz), 2018-yilda investorlarning davlat-xususiy sheriklik shartlari, shu jumladan joriy etish bilan bog'liq loyihalarni amalga oshirish uchun mablag'larini jalb qilish va birlashtirish maqsadida blockchain texnologiyasi, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash "Raqamli ishonch" jamg'armasi joriy etildi.

Korrupsiyaga qarshi kurash agentligi Bosh prokuratura va boshqa manfaatdor organlar bilan birgalikda korrupsiyaga qarshi kurash bo'yicha zamonaviy axborot platformalarini joriy etmoqda.

Birinchi turdagi platformalar to'g'ridan-to'g'ri davlat xizmatlarini ko'rsatish tartibini takomillashtirish, inson omilini minimallashtirish va korrupsiya omillarining oldini olishga qaratilgan. Misol tariqasida biz eng ommabop davlat xizmatlarini joriy etish, korrupsiya omillarini minimallashtirish va mansabdor shaxslarning ixtiyoriy vakolatlarini kamaytirishni ta'minlaydigan platformani keltirishimiz mumkin.

Shunday qilib, elektron davlat xizmatlari ko'rsatish sifatini yanada oshirish maqsadida Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 15-sentabrda "O'zbekiston Respublikasi Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali orqali elektron davlat xizmatlarini ko'rsatish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 728-sonli qarori qabul qilindi. "Elektron hukumat" tizimi asosida faoliyat ko'rsatayotgan yagona portal davlat organlari tomonidan axborot va interaktiv davlat xizmatlari ko'rinishida ko'rsatiladigan 253 ta elektron davlat xizmatlaridan yagona foydalanish nuqtasidir.

"E-auksion" elektron savdo maydonchasida elektron onlayn auksionlarni tashkil etish va o'tkazish tartibini soddalashtirish va birlashtirish, jarayonlarning ochiqligi va shaffofligini oshirish, ishtirokchilar huquqlarini ishonchli himoya qilish, shuningdek, auksionlarda jamoatchilik ishtiroki uchun qulayliklar yaratish maqsadida 2021-yil 24-sentabrda "Elektron onlayn auksionlarni o'tkazish tartibini soddalashtirish, oshkoralikni oshirish va ularning ishtirokchilari huquqlarini ishonchli himoya qilishni kafolatlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi Prezidentning PQ-5197-son qarori qabul qilindi, uning asosida "**E-ijro auksion**" yagona elektron savdo maydonchasi "**E-auksion**" elektron savdo maydonchasi deb o'zgartirildi.

Zarur shaffoflikni ta'minlash, normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini ishlab chiqish va tasdiqlash jarayonini tezlashtirish, ushbu sohada korrupsiyaning oldini olish maqsadida 2018-yil 8-avgustda Prezidentning "Norma ijodkorligi faoliyatini takomillashtirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5505-sonli Farmoni qabul qilindi, unga muvofiq "**E-qaror**" normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini ishlab chiqish va tasdiqlashning yagona elektron tizimi ishga tushirildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 16-iyuldagi "Davlat organlari va tashkilotlarining faoliyati ochiqligini ta'minlash, shuningdek, jamoatchilik nazoratini samarali amalga oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmoniga muvofiq "**Ochiq budjet**" portali ishga tushirildi. 2021-yil 1-yanvardan boshlab yagona Interaktiv davlat xizmatlari portali orqali litsenziyalash protseduralari, ruxsatnomalar va bildirishnomalar berish bilan bog'liq barcha jarayonlarni o'z ichiga olgan maxsus mobil dasturga ega litsenziya axborot tizimi ishga tushirildi.

Ikkinchi turdagi platformalar to'g'ridan-to'g'ri korrupsiyaga qarshi vositalar va choralarni takomillashtirishga, korrupsiyaga oid huquqbuzarliklarni sodir etgan shaxslarni aniqlashga qaratilgan. 2021-yildan Bosh prokuratura manfaatdor vazirliklar va idoralar bilan birgalikda tergovdan oldingi tekshiruvlarni

o'tkazadigan barcha organlarning **“Elektron jinoyat huquqiy statistikasi” yagona axborot tizimining** dasturiy moduliga ulanishini ta'minladi, bu jinoyatlar to'g'risidagi bayonotlar, xabarlar va boshqa ma'lumotlarni elektron shaklda ro'yxatdan o'tkazish va yagona elektron ularni ko'rib chiqish natijalarini qayd etish imkonini beradi.

Tuman prokuraturalarining hisobotlarini **“Yagona hisobot portal”**ga elektron shaklda taqdim etish tartibi joriy yetildi. 2020-yil 7-sentabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yer hisobi va davlat kadastrlarini yuritish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PF-6061-son Farmoni qabul qilingan bo'lib, Davlat kadastrlarining yagona tizimini to'laqonli ta'minlash va samarali kadastr nazoratini amalga oshirish ko'zda tutilgan. 2020-yil 1-oktabrdan **O'zbekiston Respublikasi Milliy geografik axborot tizimi** da davlat ro'yxatidan o'tkazilgandan so'ng yer uchastkalariga bo'lgan huquqlarning paydo bo'lishi, o'zgartirilishi, begonalashtirilishi, cheklanishi va tugatilishini nazarda tutuvchi qarorlar, kimoshdi savdolari va tenderlar bayonnomalari, notarial tasdiqlangan bitimlar va boshqa hujjatlar kuchga kiradi.

Prezidentning 2020-yil 29-iyundagi “O'zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida”gi Farmoniga muvofiq, 2021-yil 5-avgustda korrupsiyaga qarshi kurash agentligi axborot platformasi **E-Anticor.uz**ni ishga tushirdi, bu orqali siz pora olish va berish jarayonlari haqida xabar berishingiz mumkin bo'ladi.

Mazkur murojaatlarni ko'rib chiqish va turli sohalarda aniqlangan korrupsiya holatlari tahlili asosida Agentlik korrupsiyaning kelib chiqishiga sabab bo'layotgan omillarni bartaraf etish choralari ko'rmoqda. Shu jumladan korrupsiyaga olib keluvchi qonunchilik normalarini o'zgartirish, bekor qilish yoki o'zgartirish bo'yicha takliflarni ishlab chiqish va amalga oshirmoqda.

Uchinchi tur to'g'ridan-to'g'ri ma'lum sohalarda korrupsiyani oldini olishga qaratilgan platformalar tomonidan shakllantiriladi.

Sud tizimini raqamlashtirish:

2017-yil 30-avgustdagi “Sudlar faoliyatiga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini yanada kengroq joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-3250-sonli Prezident qarori bilan tasdiqlangan dasturga asosan, sudlarga masofadan kirish tizimlari, videokonferensaloqa tizimidan foydalangan holda sud majlislarida ishtirok etish, sudyalarda o'rtasida ishlarni avtomatik ravishda taqsimlash, sud qarorlarini internetda e'lon qilish, ijro hujjatlarini ijro etish uchun elektron shaklda yuborish amaliyoti yo'lga qo'yildi.

Sud organlari faoliyatini raqamlashtirish maqsadida 2020-yil 3-sentabrda Prezidentning “Sud hokimiyati organlari faoliyatini raqamlashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-4818-sonli qarori qabul qilindi, unda Adliya organlari faoliyatini raqamlashtirishning navbatdagi bosqichi vazifalari belgilandi: fuqarolar va tadbirkorlik subyektlariga ko'rsatilayotgan interaktiv elektron xizmat turlarini kengaytirish, har bir murojaatni ko'rib chiqish jarayonining onlayn monitoringini ta'minlash, sud zallarida interaktiv xizmatlardan bepul foydalanish imkoniyatlarini yaratish, sudlarga da'vo, ariza va shikoyatlarni faqat elektron shaklda taqdim etish imkoniyatini beruvchi “Adolat” axborot tizimlari majmuasi joriy etildi.

Qurilish sohasini raqamlashtirish.

Qurilish sohasidagi korrupsiya va byurokratik to'siqlarni bartaraf etish, Prezidentning 2019-yil 20-noyabrdagi “Qurilish sohasiga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-4464-sonli Farmoni bilan bog'liq. Farmon bilan axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish orqali qurilish jarayonining barcha bosqichlarining shaffofligini ta'minlash maqsadida Qurilish vazirligi faoliyatiga **“Shaffof qurilish”** milliy axborot tizimi kiritildi, 2020-yil 1-martdan **“O'zbekiston Respublikasi Davlat shaharsozlik kadastr” geografik axborot tizimi (geoportal)** ishga tushirildi.

Bojxona organlarini raqamlashtirish:

Bojxona ma'muriyatini isloh qilish, bojxona organlari faoliyatini yanada takomillashtirish va samaradorligini oshirish, **“raqamli**

bojxona”ni shakllantirish, bojxona tizimida korrupsiyaning oldini olish, shuningdek bojxona sohasida umume’tirof etilgan xalqaro norma va standartlarni amalga oshirishni jadallashtirish maqsadida 2020-yil 5-iyulda Prezidentning “Bojxona ma’muriyatchiligini isloh etish va O‘zbekiston Respublikasi davlat bojxona xizmati organlari faoliyatini takomillashtirish to‘g‘risida”gi PF-6005-sonli Farmoni qabul qilindi, bu bojxona organlarini mazmunli isloh qilish va bojxona sohasidagi korrupsiyaning oldini olish uchun yo‘l xaritasi bo‘lib xizmat qildi. **“Avtomatlashtirilgan chiqarish”, “Bojxona auditi” va “Elektron transit” (E-tranzit)** avtomatlashtirilgan axborot tizimlarini joriy etish bo‘yicha ishlar olib borilmoqda. 2022-yil 17-fevralda Prezident raisligida bojxonani yanada isloh qilish va uni korrupsiyasiz sohaga aylantirish bo‘yicha o‘tkazilgan yig‘ilishda yuk deklaratsiyasi postlardan tashqarida e‘lon qilinishi, kod va xarajatlarni aniqlashda korrupsiya xavfini avtomatlashtirilgan aniqlash o‘rnatilishi, xodimlar har uch yilda ish joyini o‘zgartirishi, ularning daromad va mol-mulkini e‘lon uchun tizim va boshqalar joriy etilishi singari bojxona sohasidagi o‘zgarishlar e‘lon qilindi.

Notarial organlarni raqamlashtirish:

Notariuslar institutini raqamli modelga o‘tkazish, notarial harakatlarni amalga oshirish jarayonlarini tubdan soddalashtirish, notarial xizmatlar ko‘rsatish samaradorligini oshirish, fuqarolik-huquqiy munosabatlardagi keraksiz byurokratik to‘siq va to‘siqlarni, shu jumladan xususiy mulk egalari o‘z mulklarini erkin tasarruf etish va ulardan foydalanishdagi keraksiz byurokratik to‘siqlarni bartaraf etish, xususiy mulk egalari o‘z mulkini bepul tasarruf etish va ulardan foydalanish, barcha notarial harakatlarni onlayn axborot tizimi orqali monitoring qilish, noqonuniy xatti-harakatlar va huquqbuzarliklarning oldini olish va tugatish imkonini beruvchi **“Notariat”** avtomatlashtirilgan axborot tizimi 2019-yil 9-sentabrdan joriy yetildi

Sog‘liqni saqlash sohasini raqamlashtirish:

Sog‘liqni saqlash sohasini raqamlashtirish va yagona axborot tizimlarini

joriy etish, boshqaruv jarayonida keraksiz protseduralarni kamaytirish, aholiga xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish, tibbiyot xodimlarining samaradorligini ta‘minlash, shuningdek raqamli transformatsiya dasturlarining to‘liq bajarilishini ta‘minlash maqsadida, 2021-yilda 23-fevraldagi Prezidentning “Sog‘liqni saqlash sohasida raqamlashtirish ishlarini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-5000-sonli qarori qabul qilindi, Unda **“Elektron sog‘liqni saqlash”** axborot tizimlarining yagona majmuasi joriy etish belgilandi.

Shunga ko‘ra aytish mumkinki, O‘zbekistonda davlat boshqaruvi jarayonida AKTni samarali joriy etish asosiy ma‘muriy jarayonlarni depersonalizatsiya va standartlashtirishga imkon beradi, korrupsiyaga oid jinoyatlar sodir etilishining oldini olish, davlat xizmatlari sifatini oshirish va fuqarolarning davlatga bo‘lgan ishonch darajasini oshiradi.

Islohotlarning hozirgi bosqichida tegishli infratuzilmani va mehnat resurslarini shakllantirish uchun sharoit yaratish, davlat va xo‘jalik boshqaruvi organlari xodimlarining raqamli savodxonligini oshirish, buxgalteriya va statistik ma‘lumotlarni yig‘ish va qayta ishlash kabi masalalarga e‘tibor berish kerak.

Shuningdek, tezkor, tergov amaliyoti, sud-tibbiyot, menejment, ekspert faoliyati va huquqni muhofaza qilish uchun avtomatlashtirilgan axborot tizimlaridan foydalanishni kengaytirish, xususan, ma‘lumotlarni qayta ishlash, axborot olish, avtomatlashtirilgan boshqaruv va ekspert tizimlari ham takomillashtirishi lozim.

Bundan tashqari BMT TD tashabbusi va BMTTDning ilg‘or dasturi – akselerator laboratoriyalari bilan bog‘liq #NextGenAntiCorruption korrupsiyaga qarshi yangi avlod yechimlarini joriy etishni kengaytirish, korrupsiyaga oid jinoyatlarni sodir etishda innovatsiyalar va texnologiyalarni suiiste‘mol qilish, ulardan shaxsiy manfaat uchun foydalanishning oldini olish choralari ko‘rish kabi masalalarga e‘tibor qaratish maqsadga muvofiq.